

Nemākulim ir zirgs, bet jātniekam nav

Terrible voyage – briesmīgais ceļojums

Mēs brāžam pa *Rue National*. Fēlikss man borē, ka tā tikai mana vaina. Atkal es neesot laikā sataisījusies. Turklāt vēl katrā benzīna tankā man jāskrienot čurāt! Tikai manis dēļ viņam divreiz jau nācies apstāties. Viņam jau arī gribētos kādu kafiju.

Sāku rēķināt. Vienpadsmitos mums norunāts tikties ar Klemā kungu. Šobrīd jau ir pāri desmitiem. Priekšā vēl simts divdesmit kilometri. Man izdodas piedabūt Fēlikssu apstāties, lai piezvanītu uz Klemā kunga biroju. Tur laipni atbild, ka viņš jau izbraucis. Fēlikss triumfē un turpina pātarot oktāvu augstāk. Tagad ar savu pilnīgi lieko zvanišanu esmu vēl vairāk izniekojusi laiku. Viss tik uz postu!

Negribu kapitulēt. Jau nākamajā sazarojumā aizdiriģēju Fēlikssu sāņus no galvenā ceļa, uzņemot kursu taisni uz rietumiem – tajā virzienā vajadzētu būt mūsu mērķim. Kaut kad mēs sapratīsim, kur esam, un atradīsim norunāto tikšanās vietu. Joņojam krustām un šķērsām. Cauri pavisam nepazīstamiem ciematiem. Fēlikss skaļi, apsūdzīgi un nepareizi boksterē franču vietvārdus uz ceļmalas vairogiem. Jo tālāk braucam, jo apkārtne vērsās svešāka. Esmu totāli zaudējusi orientāciju un prasu, lai Fēlikss nekavējoties apstājas.

Nemākulim ir zirgs, bet jātniekam nav

Viņš neklausā un drudžaini stūrē uz priekšu. Es uzkliežu. Nekādas reakcijas. Draudu, ka tūlīt izlēkšu no mašīnas, bet arī tas viņu neietekmē. Vienīgā iespēja panākt, lai apstājamies, ir vairāk nenorādīt, kā viņam jābrauc. Es pilnīgi apklustu. Viņš dragā tālāk. Triecas. Pa kreisi? Pa labi? Tad. Beidzot. Viņš apstājas.

– Mēs esam apmaldījušies, – vēsi komentēju.

– Tu mani iedzini purvā! Viss tikai tevis dēļ!

– Zinu jau, zinu.

– Ko tagad?

– Ko tagad.

– Tu mums vienmēr tā gudrā, – Fēlikss auro, vairs nevaldīdams pār sevi. – Tad, lūdzu!

Izvelku karti:

– *Voilà*.

Tā nokrīt zemē, viņš atrauj durvis, pārskaities izlec no mašīnas un aizskrien kā sadzelts. Un mēs šeit gribējām sākt jaunu dzīvi! Gribējām nopirkt pili un dzīvot Francijā kā Dieva azotē. Dzīvot bez strīdiem. Bez ķiviņiem. Bez histēriskām dusmu lēkmēm. Tā vismaz viens otram solījām. Un tagad samaitājam jau pirmās apskates reizi.

Kaut Fēlikss nebūtu tik spītīgs!

Redzu viņu vairs tikai kā sīku un izplūdušu punktu uz šosejas. Viņš izskatās pavisam sarucis. Saule nežēlīgi svilina skārda jumtu. Ko iesākt? Mēģinu pētīt karti. Bezceris. Acs lēcas apduļķošanās progresējošā stadijā. Vadīt auto jau sen vairs nevaru, lasu tikai ar lupu. Izkāpju no mašīnas. Pāreju pretējā brauktuves pusē, nostājos tieši zem ceļa rādītāja. Saule žilbina un aizmiglo lielos burtus.

Kādam gājējam pavaicāju, kur atrodamies un kā visātrāk aizkļūt līdz vajadzīgajai vietai. Izrādās, vairs nav tālu. Māju Fēlikssam

ar roku. Viņš liek gaidīt, nāk atpakaļ tēlotā vienaldzībā. Tad taisnā ceļā dodamies tālāk.

Klemā kungs ir divas stundas mūs gaidījis papeļu alejā, kas ved uz ciematu. Viņš iztrūkstas, ieraugot mani pilnīgi sagumušu. Izstāstu viņam visu. Par mūsu strīdu. Arī to, ka Fēlikss ne sitams nevēlas skatīties kartē. Un pats galvenais, ka es šo vīrieti ilgi vairs neizturēšu. Klemā kungs aizkustinoši aptekā mani, kamēr Fēlikss bezrūpīgi aplūko apkārtni. Ak, būtu man trāpījies šarmants francūzis, nevis mēmulīgs tumsoņa šveicietis!

Atstājam savu autiņu un pārsēžamies Klemā kunga mašīnā. Tad kļūst pavisam svinīgi. Klemā kungs ļoti lēnām izbrauc pa aleju, nogriežas sānis pa ceļu, kas lēzeni virzās kalnup. Pa labi paveras gluži kā bilžu grāmatā zīmēts mazs ezeriņš. Kreisajā pusē augsts mūris. Garš kalta tērauda žogs. Vārti. Aiz tiem tā stāv. Majestātiska. Augstpietaina. Gozējas pusdienas saulē.

Klemā kungs uzvaroši smaida:

– Tas taču ir tieši tas, ko jūs meklējat!

Patiešām ir.

Fēlikss man parāda mēli. Es uztaisu grimasi. Mēs atkal esam salabuši.

Šajā naktī es karaliski izguļos lielajā viesnīcas gultā. Pa atvērto logu ieplūst ielas trokšņi un automašīnu smirdoņa. Tas mani netraucē. Man tikai viena doma: beidzot! Pastāvīga dzīves vieta. Mājas. Nebūs vairs pārceļošanas. Nebūs vairs jākravā koferi. Nebūs vairs atvadu.

Jau iztēlojos, kā ritmiski aizritēs dienas. Modīšos vienā un tajā pašā laikā. Agri iešu gulēt. Katru otrdienu un piektdienu mazgašu matus. Vienreiz nedēļā cepšu maizi.

***Rêveur voyage* – sapņainais ceļojums**

Tā tiešām bija māja, kuru es meklēju, kura jau gadiem uz mirkli pavidēja man sapņos un noslēpumaini atkal nozuda.

Nu tā šeit stāvēja. Un es tās priekšā. Ko tagad? Kā sapņaino vēlmi vērst īstenībā? Kā nospiegt fantāziju uz ceļiem, lai samērotu ar realitāti?

Esmu no fantastu sugas. Diemžēl Fēlikss tāpat. Mēs labāk pro-tam kalt plānus un līdināties pa sapņiem, nekā kauties ar stūr-galvīgo realitāti.

Pirms dažiem gadiem mūs inficēja īsts prāta bacilis: franču pilis. Ar visu cilvēcisko attiecību mistrojumu un sarežģījumiem. Mēs apskraidījām visas pilis Luāras krastos un citur, klīdām caur gadsimtiem, sākot ar šaurkrūtaino un augumā sīko Ludviķi XIII, kuru četrpadsmit gadu vecumā apprecināja ar viņa vienaudzi Austrijas Annu, līdz pat pēdējam valdniekam, Ludviķim XVI, kuram nocirta galvu.

Francūži lepojas ar savu vēsturi. Viņi mēģina saglabāt senatni kā dārgumu, pat ja kaut kas sabrūk.

Turpretī Šveicē pagātnes liecības eliminē. Jo bezvēsturiskāk, jo labāk. Visam jābūt tik gludam kā parketam, taisnam kā lineālam, un vispirms jāaizvāc viss, kas rada kaut mazāko dzīvības iespaidu. Nelīdzenumus aizbetonē un apmūrē. Ceļmalās vairs nav neviena dabiska zāles kušķa. Visu norobežo kvadrātveida betona plāksnes. Robežzīmes papildus ieskauj gareni bruģakmeņi. Un visu kopā vēl ierāmē bituma apmales. Augļu tortiņu sāniņi. Ierobežojums. Izolācija. Plastiskā ķirurģija it visur. Katrs iztaisnojums sašaurina dzīves telpu, neļauj cilāties krūtīm, iesprosto pilnību leļļu namiņā.

Miniatūra rotaļu ainava. Idejas sastingst, blīvējas kolonnā, netiek laukā. Tikai sapņos dvēsele aizlavās brīvībā, drosmīgā lidojumā trauc pasaules tālēs.

Mani seminārdarbi bija tā sakuplojuši, ka ārējais ietvars plaisāja visās malās. Jaunās idejas spraucās ik spraugā, pārgalvīgi prasīja, lai tās liek lietā. Hronisks vietas trūkums. It visā. Arī mājā. Ir tādas mājas, kas vienmēr par mazām. Vienalga, vai tajās dzīvo četratā, trijatā vai divatā vien. Jebkurā gadījumā tajās nav vietas vairāk kā vienam cilvēkam. Televizora hipnotizētāju mājas.

Es kašķējos ar spēles vadītāju, ar režisoru tur augšā. Reiz nopietni noskaitos un uzbrēcu augšup VIŅAM, kas sēž savā platajā ložā un laikam jau garlaikodamies lūkojas lejup. Gribēju zināt, ko tad viņš galu galā man nākotnē sola. Vai tas tā vienmēr turpināsies, vai arī šim tomēr ienāks prātā man izbrīvēt telpu.

– Sasodīts, – es saucu, – cik daudzi idioti gan tup savās grandiozajās villās un garlaikojas, jo neejdz tās prātīgi izmantot. Viņiem ir zirgs, bet jāt tie nemāk! Es toties māku, es varētu jāt kā sātans! Dod taču beidzot man zirgu!

Pasūtījām mājas pārbūves projektu. Noskaidrojās, ka māja arī pēc dārgās pārbūves, grozi kā gribi, vienalga, būs mums par šauru. Tad sākām meklēt citu mītni. Katra apskate lika man nožēlā atgriezties vecajā. Beigu beigās nolēmām paši celt jaunu māju. Lai gan no sākta gala es sapratu, ka manas pieticīgās finansu iespējas neļaus izvērsties tā, kā to gribētos.

Meklējām apbūves gabalu. Kā divi bērni ielaidāmie visneiespējamākās situācijās. Vienreiz jau šķīta, ka esam izvilkuši lielo lozi ezera krastā. Mūsu ahitekts tomēr pasargāja no ļaunākā. Būvvieta bija tik šaura kā kabatdrāna, tā atradās uz svēteniskas nogāzes un robežojās ar izgāztuvi. Arī neapbūvējamo platību zemes īpašnieks gribēja iesmērēt mums par sālitu cenu.

Savos klejojumos gar franču mūriem mēs kādā lielpilsētas kioskā atklājām biezus katalogus, kas piedāvāja pirksanai tieši vēsturiskās celtnes. Cenas bija fantastiski zemas. Manas līdzšinējās kurpju kastītes pieticīgā pārbūve izmaksātu krietni vien vairāk.

Kas var būt jaukāks, kā zvilnēt franču viesnīcas gultā, salikušai ap sevi trīs, četrus katalogus, un sapņot par pili, kas piederēs vienīgi tev? Gatavā pasaka! Leiputrija.

– Jā, bet uzturēšana, uzturēšana! Dieva dēļ, padomā arī par uzturēšanas izdevumiem, – brīdinoši ķerca draugi un paziņas.

– Nezaudē sajēgu! Padomā, kādi tik piepeši pārsteigumi tevi tur sagaida, ļodzīgi, drūpoši torņi, brūkoši mūri. Tas tevi izputinās!

Vislielākie brīdinātāji bija vīrieši. Tie pauda savu praktisko prātu, kuru mēs, sievietes, bieži viņos tik ļoti apbrīnojam. Smadzenēs sausas kalkulācijas. Nekādas sapņainas jūsmošanas. Sekas konsekventi un skaidri izsvērtas visos sikumos.

Tikai gultā viņiem aizveras širmis. Tad viņi zaudē sajēgu. Kurš vīrietis tādā reizē domā par sekām? Par konsekvencēm? Par uzturēšanas izdevumiem?

Mani būtu vajadzējis likt ķēdēs un ieslēgt aiz bieziem mūriem, lai kavētu nodomā, kurš vairs nebija atsaucams.

Pēc pirmajām apskatēm tomēr atskārtu, ka brīnumskaistajām bildēm bieži ir visai maz kopīga ar reāli pārdodamajiem objektiem. Francūži lieliski iemanījušies fotografēt akmeņu kaudzes daudzsološā rakursā: caur mūžsenu koku zariem, kad priekšplānā burzguļo piemilīgs strautiņš un lepni, bagāti greznoti, pusvirā pavērti vārti atsedz skatienam gaismēnu rotaļā mirdzošās sapņu pils siluetu ar daudziem torniņiem. Kad cilvēks reāli stāv šīs ainavas priekšā, viņš netic pats savām acīm. Tā arī mēs bieži pilnīgā apjukumā lūkojamies uz izkaltušajām «ezerpilīm», kur vienīgais, kas

kaut cik vedināja uz domām par ūdeni, bija ar gruziem un atkritumiem piebērtie grāvji. Pārējais bija gruveši.

Tomēr fakti tik viegli nespēj atbaidīt idejas apsēsto. Mēs nepagurdami meklējām tālāk.

Līdz kādu dienu man klusītēm pačukstēja šo vietu. Tikai starp vēlmi iemantot vēsturisku celtni Francijas lauku apvidū un tās patieso iegūšanu plešas īsts bezdibenis.

Gūt kaut ko pilnīgā īpašumā laikam ir iespējams tikai sapnī. Materiālo realitāti turpreti par savu padarīt nevar. Labākajā gadījumā mēs uzņēmāmies atbildību par aprūpi. Ne vairāk. Māja nevar man piederēt. Nevaru mīļi to apskaut, ņemt līdzi gultā un sacīt: «Tagad tu piederi man.» Māja stāv tur kā stāvējusi un nekā par to nezina.

***Pluiveux voyage* – lietais ceļojums**

Māju bijām atraduši, sekoja mēģinājums to nopirkt. Nemitīga skaidrošanās. To var. Nē, tomēr nevar. Vai arī var, bet ne tā, kā mēs esam iedomājušies. Fēlikss pēta klimatiskos apstākļus. Cik te ir saulaino dienu, cik kubikcentimetru nolīst pa gadu.

Braucam skatīties otrreiz. Mums līdzi kāds draugs, kas tiešām kaut ko no šīm lietām saprot. Lietus līst straumēm. Esmu saģērbusies par plānu, un jāapstājas, lai pārģērbtos. Ūdens plūst korpēs no aizmugures un tūlīt pa purngaliem iztek ārā. Savu lietussargu esmu aizmirsusi mājās. Pārējie piecdesmit, kas nopirkti pēdējos gados, mētājas kaut kur apkārt vai arī tos lieto citi. Ja nu par lietussargiem, tad īpašumattiecības ir skaidras: matērija nevar nevienam piederēt. Tiklīdz kāds iedomājas, ka viņa īpašumā ir lietussargs, vienā mirklī tas jau ir pačībējis. Pērkot jaunus un jau-

nus lietussargus, labākajā gadījumā var veicināt to, ka apgrozībā esošo lietussargu skaits kļūst pēc iespējas lielāks. Tātad lietussargs nav jānēsā līdzi, bet gan pēc lietošanas jāatstāj turpat uz vietas un, rodoties jaunai vajadzībai, jāņem cits, lai pēcāk to atkal atstātu pārējiem lietotājiem.

Lai gan debesis virs mums ir drūmas, es tomēr jutos šīs zemes plašuma ieskauda. Kā mani var ieskaud kas tāds, kas šķiet bezgalīgs? Skāviens taču ieslēdz, ierobežo, žņaudz krūtīs. Un tomēr. Es jutos brīva kā putns. Sajūtu spārnu vēdas, kas šalc gar ausīm.

Griesties ap sevi. Un lidot. Cik tālu vien gribu.

Uztraukums kā pirms randiņa. Varbūt es savā bērnišķīgajā priekā neesmu pamanījusi, ka būtībā jau tās ir tikai labāk saglabājušās drupas, kas drīz vien sabruks? Neesmu ievērojusi trūkumus?

Fēlikss brauc. Dažbrīd kā Dievs, kas rafinēti apkalpo savu mākoņu hidrauliku. Dažbrīd pavisam lempīgi. Aulēkšiem. Pārāk ātri. Pārāk cieši: «Dārgais, ja tu kā milnieks uzvedies tāpat kā uz šosejas, visu laiku tā steigsies, rausies uz priekšu, tad tevi gan sauks par nožēlojamu milnieku.»

Viņš tieši patlaban apdzen vairākas mašīnas reizē, kad priekšā mums iznirst kāds trakais, kas šajā joslā brauc pretējā virzienā. Fēlikss cērt bremzi grīdā un paspēj vēl iespraukties rindā starp apdzenamajiem, kamēr pretimbraucošais auto aizbrāž mums garām par mata tiesu. Fēlikss apstājas piezvanīt. Ziņo par notikušo un plēš tālāk, apdzenot visus pēc kārtas.

Radioziņās autobraucējus brīdina:

– Uzmanību. Uz maģistrāles A 31 Liona – Parīze pretējā virzienā braucošs auto.

Un gluži kā tajā vecajā anekdotē vainīgais arī varbūt dzird ziņojumu un izbrīnā saka sievai:

– Ko neteiksi, pretējā virzienā braucošs auto! To trako tak šeit ir simtiem!

Esam ieradušies par agru, tāpēc sākumā braucam uz viesnīcu. Izkraujam bagāžu. Fēlikss izveļas gultā un nekavējoties aizmieg. Es esmu pārāk uzskrūvēta.

Beidzot laiks doties tālāk. Atkal apmaldāties. Kā vienmēr. Un es esmu vainīga. Kā vienmēr.

Laulībā pastāv partitūras. Tās ir stingri noteiktas. Tās atkārtojas. Līdz kādā brīdī tās dzied jau automātiski. Mums vainas jautājums sen ir atbildēts reizi par visām reizēm, pārskatīts netiek, un korekcijas nav gaidāmas.

Fēlikss paņēmis līdzi fotokameru. Viņš fotogrāfē visus kaktus, kamēr es tērgāju, gribu izdibināt, vai vasarā mājā ir ļoti karsti – *«non, au contraire, dans la maison il est très fraîche»* (nē, gluži otrādi, mājā ir ļoti dzestri), atbild *madame*. Interesējos, vai šeit ir odi – *«il n'y a pas des moustiques»* (nav vispār), un kādi ir ciemata ļaudis, vai jauki un patīkami.

Ciematā dzīvo simts dvēseles. Visas mājas ir remontētas un atrodas pieminēto pārvaldes aizsardzībā. Augstāk uz pakalna meža vidū paceļas baznīciņa. Šeit dus mirušie. Senākais apbedījums datēts ar septiņpadsmito gadsimtu. Un vietas vēl daudz. Šeit iespējams domāt par nāvi. Mūžīgais miers zem akācijām, zem simts astoņdesmitgadīgām liepām un tirkīza zilajām debesīm – kārdinoši. Čivina putns. Tauriņš trīcina spārnus uz melnas marmora plāksnes. Līdzās uz kopiņas mazs alabastra eņģelis: *«A mon ange Pierrette»*. Viņai bijuši tikai trīs gadi. Vaska puķes visapkārt. Kičs, domā mana šveiciskā smadzeņu puse. Otru valdzina doma, ka mīļos viņšaulē priecina nepārejošs ziedu krāšņums. Ja reiz pīšļiem lemts atkal pārvērsties pīšļos, lai vismaz puķes nevīst.

Jau pirmās apskates reizē Fēlikss man rādīja aizvēsturisku elektroinstalāciju. Visur karājas kaili un samezgloti vadi. Zem platā jumta īsts mudžeklis. Fēlikss gandrīz krīt histērijā un piesauc nelaimi, jebkurā brīdī šeit viss varot nosvilt un tamlīdzīgi. Atbildu viņam ar gurdeni smaīdu, argumentēju, ka māja stāv vairāk nekā trīs simt gadus un vēl nav nodegusi. Tad jau ir liela varbūtība, ka arī nākamajos trīs gadsimtos nekas nedegs.

Viņš pārskaišas. Es esot nelabojama, tēlojot gudreli, vienmēr man viss esot skaidrs un rēķināt arī es nemākot. Katrs zidainis taču zinot, ka elektrība ieviesta tikai pirms astoņdesmit gadiem. Mēs strīdamies. Gari un plaši. Vāciski – un tā ir liela priekšrocība. Viņš neatlaižas. Es arī. Līdz beidzot paziņoju, ka netaisos pārvākties uz Franciju tāpēc, lai importētu šurp šveciešu maniakālo tūribas un kārtības mīlestību.

– Te taču elektrības vadi pilnīgi kaili nokarājas no griestiem, iziet ārā pa logiem un atkal nāk iekšā pa durvju spraugām.

Vēlreiz viņš salecas kurtuves telpā, visur šeit neizolēta instalācija. Esmu tādā noskaņā, ka visi minusi paslīd garām, visus aizrādījumus laižu gar ausīm. Vēlos tūlīt uz vietas parakstīt pirkšanas līgumu. Fēlikss pretojas. Viņš grib vēl pakaulēties un nosist cenu.

Tā nu mēs braucam mājup, neko īsti nenokārtojuši. Esmu bezgala nikna uz viņu, būdama pārliecināta, ka viņa stulbā kavēšanās ir laupījusi mums lielāko mūža iespēju.

Tomēr es neatlaižos. Gribu vēja ātrumā noformēt pirkumu un pēc iespējas drīzāk ievākties jaunajā mājvietā. Viņš bremzē. Manevrē. Es skubinu. Vēl dažas reizes braucam turp atpakaļ. Vienmēr list lietus. Katru reizi mēs apmaldāties. Un, protams, ik reizi vainīga esmu es.

Kad mana pacietība gandrīz ir izsikusī, beidzot tas notiek. Mēs esam vēsturiskas lauku celtnes lepnie īpašnieki.